

Er zijn ongeveer 8000 katholieken en twee zeer mooie kerken der Jansenisten. In een der beide resideert de bisschop van Deventer. De pastoor van een dezer kerken is de broeder van den heer Haan, lijfarts van het hof te Weenen 1). Er zijn openbare kerkgebouwen van de Engelschen, namelijk Episcopalen, van de Schotten, nl. Presbyterianen, van de Franschen, nl. Hugenooten, en van de Joden. Er zijn hier ook veel Anabaptisten; onder hen is de heer Bisschop, een Doopsgezind handelaar, die een van de beroemdste verzamelingen van zeldzaamheden in Holland heeft, zoowel schilderijen als natuurkundige voorwerpen en andere merkwaardige zaken. In een magazijn zag ik den koopman Osy, iemand van lage afkomst, een katholiek, die door eigen inspanning een der rijksten (van de stad) geworden is. De Keizerin (Maria Theresia), wie hij bij gelegenheid van den oorlog aanzienlijke geldsommen heeft geleend, heeft hem in den adelstand verheven; ook is hij Haar agent te Rotterdam. De hoofdkerk, eertijds aan Sint Laurens gewijd, is in Gotischen trant gebouwd en vrij ruim. Overal in deze streken ziet men dergelijke zeer hooge, ruime kerken, waaruit men wel kan opmaken, hoe bloeiend de katholieke godsdienst eertijds in deze landen is geweest en hoe rijk zijne belijders, dat zij zoo groote en zoo prachtige gebouwen konden stichten.

Nadat de Jezuïeten uit Holland verjaagd waren, is hun kerk, die zeer fraai was en drie galerijen boven elkander had ten gerieve van het volk, geschonken aan de Minderbroeders Observanten of Franciscanen. Op het hoofdaltaar is nog het teken van den naam Jezus. Een belendend huis is nog in het bezit der Jezuïeten gebleven; daar woont nog steeds de Pater Jezuïet Tomassen, die er voor eenige

---

1) Franciscus de Haan, pastoor van 1752—1766. Zijn broeder, de lijfarts van Maria Theresia, heette Antonius.